

สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

โลก

ภายใต้เงามืด

ก่อนและหลังการรุกรานอิรัก

The World under the shadow of Iraq War

บรรณาธิการ
กนกพรรณ อยุธยา
Kanokphan Usha

เครือข่ายวิชาการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตหาดใหญ่, มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, วิทยาลัยวันศุกร์

จากบรรณาธิการ

ภาวะสงครามและสันติภาพมีความสัมพันธ์กับการกินดีอยู่ดีของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ในด้านหนึ่งภาวะสงครามทำให้ประชาชนต้องอยู่ในทุกขภาวะทั้งทางกายและใจ ขาดแคลนปัจจัยยังชีพต่างๆ และบริการขั้นพื้นฐาน เช่น การศึกษาและสาธารณสุข ยิ่งในช่วงหลังสงครามที่ผู้ชนะเข้ายึดครองและดักตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรมีค่าต่างๆ ของประเทศที่ถูกยึดครอง ความขาดแคลนดังกล่าวก็มีโอกาสที่จะทวีความรุนแรงขึ้น ไม่ต้องกล่าวถึงอิสรภาพของประชาชนที่ไม่ได้มีเหมือนเดิมอีกต่อไป ในอีกด้านหนึ่ง ปัญหาความขาดแคลนที่เกิดขึ้นก็จะนำมาสู่ปัญหาความยากจน และความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่างๆ ซึ่งถ้าไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยาก็อาจขยายเป็นความรุนแรงทั้งในและนอกกรอบแบบ อันจะนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างไม่รู้จบ ดังที่โลกกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้

การรุกรานประเทศอิรักโดยสหรัฐฯ และอังกฤษที่ได้ตั้งเค้ามาตั้งแต่ปลาย ค.ศ. 2002 และได้ระเบิดขึ้นในเช้าวันพฤหัสบดีที่ 13 มีนาคม 2003 เป็นโศกนาฏกรรมอีกครั้งหนึ่งที่โลกน่าจะหลีกเลี่ยงได้ ถ้าผู้ที่มีส่วนร่วมในการก่อการรุกรานให้คุณค่าแก่ชีวิตและความสุขของเพื่อนมนุษย์มากกว่าผลประโยชน์ที่จะดักตวงได้จากการยึดครองประเทศที่อ่อนแอกว่า ประชาชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ร่วมกันคัดค้านการรุกรานครั้งนี้อย่างไม่เคยมีมาก่อน ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันถึงความชอบธรรมหรือไม่ชอบธรรมของการรุกราน เหตุเหตุทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้นของการรุกราน ความสูญเสียทางการทหารที่จะเกิดกับทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง ความทุกข์และชีวิตของพลเมือง ตลอดจนผลกระทบต่อเนื่องและโอกาสที่การรุกรานจะขยายไปสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวส่วนหนึ่งวางรากฐานอยู่บนข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อตะวันตกและการวิเคราะห์ของผู้รู้ในหลายสาขาอาชีพที่ได้ให้แง่คิดและมุมมองผ่านสื่อประเภทต่างๆ การแสดงจุดยืนและบทบาทวิชาการที่จะนำเสนอแง่คิด มุมมอง ความรู้ และความเข้าใจที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนไทยจึงเป็นที่มาของหนังสือ “โลกภายใต้เงามืด : ก่อนและหลังการรุกรานอิรัก”

หนังสือ “โลกภายใต้เงามืด : ก่อนและหลังการรุกรานอิรัก” สำเร็จและออกเผยแพร่ได้ ก็ด้วยความสนับสนุนด้านงบประมาณจากผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานของ สสส. และด้วยความร่วม

มือและการประสานงานจากเครือข่ายนักวิชาการทั่วประเทศ ได้แก่ รศ. ดร. ชัยวัฒน์ สถา
อนันต์ ศ. รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ รศ. ดร. ปราณี ทินกร ผศ.ดร. เกษียร เตชะพีระ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผศ. ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภิทัยย์ คณบดีคณะอักษรศาสตร์
ศ.ดร. อมรา พงศาพิชญ์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ รศ. สุริชัย หวันแก้ว รศ. ดร. อิศรา ศานติ
ศาสน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รศ. ดร. สุจินต์ ลิมาภิรักษ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและ
พัฒนา ดร. รัตนา บุญมัยยะ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายชาวมุสลิมจังหวัดขอนแก่น
กป.อพช. ภาคอีสาน ผศ. ดร. บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ ผศ. ทศนีย์ นะแส อาจารย์อุษณีย์
วรรณนิธิกุล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และ อาจารย์สุชาดา แม่นยำ
มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นายแพทย์โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) รวมทั้งนักวิชาการโลกมุสลิมและเจ้าหน้าที่ของ
สถาบันฯ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใคร่ขอขอบคุณทุกท่านรวมทั้งผู้ที่มี
ส่วนร่วมในการจัดประชุมวิชาการครั้งนี้ที่ไม่ได้กล่าวนามในที่นี้ ที่ทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จ
ลุล่วงด้วยดี

กนกพรธณ อยู่ชา

นักวิจัยและผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันเอเชียศึกษา

กุมภาพันธ์ 2547

จดหมายเปิดผนึกเกี่ยวกับวิกฤตการณ์อิรัก

ถึง เลขาธิการสหประชาชาติ
 ประธานสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ
 ประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ
Mr. George W. Bush ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา
Mr. Tony Blair นายกรัฐมนตรีอังกฤษ
Mr. Vladimir Putin ประธานาธิบดีรัสเซีย
Mr. Jacques Chirac ประธานาธิบดีฝรั่งเศส
Mr. Jiang Zemin ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน
 ผู้นำบริหารสูงสุดและประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

เราผู้มีนามท้ายสารฉบับนี้เฝ้าดูภาวะสงครามในอิรักอย่างหดหู่ เพราะสงครามครั้งนี้อาศัยสื่อมวลชนสมัยใหม่ฉายภาพให้เราเห็นความทารุณโหดร้ายของ “อารยชน” ที่ใช้อาวุธที่ร้ายแรงชนิดต่าง ๆ ทำลายล้างผลาญชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนผู้บริสุทธิ์อย่างออกอาจเป็นอันมาก พวกเขาได้ละเมิดกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศ ทำร้ายจิตใจของมวลมนุษยชาติทั่วโลกที่ถูกบังคับให้ดูภาพสงครามที่เข่นฆ่ากันดูร้ายเยี่ยงสัตว์ป่า สวัสดิภาพในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วโลกขาดความปลอดภัยอย่างร้ายแรง แม้จะมีผู้นำทางศาสนาและประชาชนส่วนใหญ่ทั่วโลก (นอกจากสหรัฐฯ และอังกฤษ) ออกมาประท้วงและเรียกร้องให้ระงับ/ยุติสงครามครั้งนี้ แต่ยังไม่มีความเห็นว่าสงครามนี้จะยุติลงภายในเวลาอันใกล้นี้ เราจึงขอความกรุณาจากท่านให้ใช้ภูมิปัญญาและความสามารถของท่านหาทางรื้อฟื้นสันติภาพของโลกตามแต่อำนาจหน้าที่และเงื่อนไขทางการเมืองของท่านจะอำนวย ดังนี้

1. ให้สหรัฐฯ และพันธมิตรถอนทหารออกจากอิรักทันทีโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ
2. ถ้าสหรัฐฯ และพันธมิตรไม่ยอมทำตามข้อ 1 ให้ประธานสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรียกประชุมเป็นกรณีฉุกเฉิน เพื่อลงมติอนุมัติใช้มาตรการ “ประสานเสียงเพื่อสันติภาพ” บังคับให้คู่สงครามหยุดยิง และให้ต่างชาติถอนทหารออกจากอิรักโดยด่วน (ตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติมาตรา 12, 14, 18 (2) และมติ 377 ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ปี 1950

3. ไม่ว่าสหรัฐฯ และพันธมิตรจะถอนทหารออกจากอิรักหรือไม่ ให้สหประชาชาติประสานงานระดมทรัพยากรจากประเทศต่าง ๆ ในโลกไปบรรเทาทุกข์ชาวอิรัก ทั้งนี้จะต้องไม่ให้รัฐบาลที่เป็นคู่สงครามกับอิรักมีส่วนร่วมในการบริหารงานบรรเทาทุกข์

4. ให้สหประชาชาติจัดตั้งกองอำนาจการฟื้นฟูบูรณะอิรักหลังสงครามขึ้น ทั้งนี้จะต้องไม่ให้รัฐบาลและบริษัทของประเทศที่เป็นคู่สงครามกับอิรักเข้าไปแสวงหาประโยชน์ไม่ว่าในกรณีใด ๆ แต่ให้เรียกเก็บเงินค่าบูรณะจากคู่สงคราม โดยประเมินจากค่าเสียหายที่ประเทศนั้น ๆ ก่อขึ้น

5. ให้เลขาธิการสหประชาชาติฟ้องผู้นำของประเทศคู่สงครามต่อศาลที่มีอำนาจเพื่อพิจารณาโทษตามควรแก่กรณี

6. ให้สหประชาชาติและผู้นำนานาชาติประเทศมหาอำนาจที่มีประสิทธิภาพฟื้นฟูกิจกรรมและความน่าเชื่อถือของสหประชาชาติให้มีบทบาทรักษาสันติภาพโลกตามเจตนารมณ์ของผู้ก่อตั้งสหประชาชาติ

ขอแสดงความนับถือ

ลงนาม.....

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
จากบรรณาธิการ	(4)
สารบัญ	(6)
จดหมายเปิดผนึกเกี่ยวกับวิกฤตการณ์อิรัก	(9)
สารจากกวีรัตนโกสินทร์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	(11)
ทัศนะเชิงวิชาการ	
วิวัฒนาการมนุษย์กับสงคราม	1
ประวัติศาสตร์สงครามตะวันออกกลาง	4
กำเนิดรัฐอิสราเอล : บ่อเกิดปัญหา	8
สรุปทัศนะด้านประวัติศาสตร์และปรัชญา	11
บทวิเคราะห์ : สถานการณ์โลกก่อนสงครามอิรัก	13
ทำไมสหรัฐฯ ร้อนรนทำสงคราม	17
บทวิเคราะห์ : สถานะการณ์โลกหลังสงครามอิรัก	25
สุขภาวะ : สภาพการณ์ก่อนการรุกราน	27
สงครามภัยคุกคามต่อสุขภาวะ	29
สรุปทัศนะด้านสุขภาวะ	39
กฎหมายระหว่างประเทศและระเบียบความสัมพันธ์	42
ทฤษฎีและแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : โลกภายใต้มหาอำนาจเดี่ยว	59
ทฤษฎีระบบโลก 2 ทฤษฎีที่แตกต่างกัน	78

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

สรุปทัศนะด้านกฎหมายระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	84
สงครามกับวิกฤตเศรษฐกิจโลก	88
สรุปทัศนะด้านเศรษฐกิจ	96
ทัศนะด้านการข่าว สื่อ และสื่อมวลชนไทยกับต่างประเทศ	98
สรุปภาพรวมหลังสงครามอิรัก	100
บทความวิชาการ	
สู่สันติภาพ	103
ระวี ภาวิไล	
อุปลักษณะสุขภาพ/สันติภาพเชิงวิพากษ์	111
ชัยวัฒน์ สถาอานันท์	
เส้นทางสู่สันติภาพอยู่ไหน	127
พัทยา สายหุ	
ถือสิทธิอะไร? จักรวรรดิอเมริกันและอนาคตของสันติภาพ	137
ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (เขียน) รุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช (แปล)	
ประวัติศาสตร์และอารยธรรมหลังการรุกราน : บทบาทอิสราเอลในตะวันออกกลาง	145
สุกรี หลังปูเต๊ะ	
ลัดฟ้าสู่อิรักก่อนสงครามระเบิด	155
จรัส ดิษฐาภิรักษ์	
สถานการณ์พลังงานโลกหลังการรุกรานอิรัก	161
ประสาธ มีแต่้ม	